

Anotace

Tématem práce je kvantitativní analýza obsahu vybrané ucelené řady dějepisných atlasů pro základní školy a víceletá gymnázia, z hlediska frekvence výskytu křesťanských souvislostí. Téma je zadáno k řešení Katedrou pastorálních oborů a právních věd na KTF UK Praha.

V řešení je postupováno následujícími kroky:

- 1) Hledání východisek mnohvrstevnatých vztahů mezi kulturou a křesťanstvím v dějinném pohybu. Otázky smyslu dění. Poznámky k východiskům osvětlují možnosti a meze zachycení a zaznamenání skutečného přínosu křesťanství pro evropskou kulturu, potažmo problém poznávání a transformace kulturních obsahů do učebnic dějepisu, a v samotné výuce.
- 2) Smysl výuky dějepisu ve světle kurikulárních dokumentů. Kurikulární dokumenty udávají tvar celé koncepci současného vzdělávání a významně ovlivňují tvorbu učebnic. Dotkneme se v této souvislosti též smyslu výuky dějepisu pro křesťanství, církvev.
- 3) Zkoumání procesu tvorby učebnic. Smyslem je získat ucelenější obraz o transformaci kulturních obsahů do výuky dějin. a to z hlediska nároků a požadavků, jaké jsou dnes na tvorbu učebnic kladeny. Co je od nich očekáváno, jaké kladou důrazy, jaký historický obraz mají žákům zprostředkovávat. Jaké dějinné povědomí mají pomáhat utvářet v procesu pedagogické komunikace.
- 4) Učebnice jako edukační médium. Orientace vzhledem k pojetí vzdělávání v Rámcových vzdělávacích programech.
- 5) Pojetí dějepisné učebnice. Specifika dějepisné učebnice. Její pojem, schvalování, funkce a hodnocení.
- 6) Analyzované dějepisné atlasy.
- 7) Praktická metodika kvantitativní analýzy atlasů. Stanovení a rozdělení tematických bloků pro kroky analýzy uvnitř atlasů. Určení společných referenčních kategorií a stanovení jednotek měření pro tyto jednotlivé kategorie. Popis postupu měření a hodnocení dat.
- 8) Kvantitativní analýza, práce s atlasy. Sestavení úvodů k jednotlivým atlasům (Pravěk a Starověk, Středověk, Novověk I, Novověk II, Dějiny 20. století). Vytvoření přehledných tabulek pro zápis naměřených hodnot na každý atlas. Popisy měření, shrnutí dat, procentuální vyjádření.

9) Závěr. Souhrn naměřených hodnot, porovnání dat. Celkové zhodnocení analýzy i metody práce, uvedení otázek které se vynořili v průběhu práce.

Cílem práce bylo zjišťování významu křesťanství v současné výuce dějepisu na podkladě kvantitativního hlediska. Konkrétně na frekvenci výskytu křesťanských konotací v obsazích dějepisných atlasů, nejen tedy na obecných trendech ve vzdělávání.

Výsledky měření a hodnocení:

Porovnání jednotlivých referenčních kategorií pro celek řady atlasů (od nejvyšší hodnoty k nejnižší): mapy (13,3 %), ilustrace (9,6 %), časové osy (6,5 %), výkladové texty (6 %), pracovní otázky (5,8 %).

Hodnocení podle typu textů: ikonické texty pro celek měření (9,8 %), verbální texty pro celek měření (5,9 %).

Srovnání finálních hodnot měření mezi jednotlivými atlasy, v jejich výsledných průměrných hodnotách frekvence výskytu křesťanské tematiky (od nejnižší k nejvyšší hodnotě): atlas Pravěk, Starověk (1,2 %), atlas Novověk II. (3,5 %), atlas Dějiny 20. století (3,9 %), atlas Novověk I. (13,5 %), atlas Středověk (18,2 %).

Celková průměrná hodnota měření ve všech dějepisných atlasech je (8,3 %) rozsah zastoupení křesťanské tematiky.

Pokud máme, podle výsledků provedené kvantitativní analýzy řady atlasů, posoudit význam křesťanství pro výuku dějepisu, konstatujeme následující zjištění. Naměřený výskyt křesťanských souvislostí, vyjádřený průměrnou hodnotou (8,3 %), poukazuje na významnost této tematiky ve výuce dějepisu, nicméně diferencovaně podle charakteru pojednávaného období, neboť naměřené rozdíly jsou dosti značné (např. 1,2 % ku 18,8 %). Průměrná frekvence výskytu křesťanských konotací v textech atlasů je relativně vysoká, a tak lze říci, že mezi ostatními pojednanými dějepisnými tématy má křesťanství své důležité místo. a to zejména v epochách Středověk a Novověk. Poměr zastoupení diferencovaně zprostředkovává fenoménu křesťanství určitou nepřehlédnutelnou významnost. Jeho zastoupení není co do kvantity zcela okrajové.